

Controllers in het publieke domein die hun kennis op peil willen houden kunnen kiezen uit talloze boeken en tijdschriften. In deze rubriek van TPC worden telkens twee of drie uitgaven gesignaleerd die hen kunnen inspireren.

Kredietcrisis geanalyseerd

De kredietcrisis in 2008 en 2009 heeft geleid tot een hausse aan boeken met daarin verklaringen en gevolgen van deze *meltdown* in het financiële systeem. Voor TPC worden drie boeken besproken. Allereerst het recente boek van Roubini en Mihm, dat een uitputtend verslag van de oorzaken en gevolgen van de crisis geeft. Interessant is een hoofdstuk over de toezichthouders, de controllers van het financiële systeem, waarin wordt gepleit voor een stevigere rol voor deze *gatekeepers*. Vervolgens het boek van Reinhart en Rogoff, dat een historisch overzicht geeft van acht eeuwen crises en tot slot een zeer lezenswaardig boek van de hand van de NRC-journalisten Kalse en Van Lent die fictieve scenario's voor de toekomst schetsen. Met name de minder gunstige scenario's vertonen veel overeenkomsten met het sombere toekomstbeeld van Roubini c.s.

Raymond Gradus

Crisiseconomie: over de toekomst van financieel beleid

Nouriel Roubini en Stephen Mihm, Uitgeverij Nieuwezijds, 2011, 371 blz.
ISBN 978 90 5712 331 3

Nouriel Roubini
en Stephen Mihm

In een goed toegankelijk boek geven Roubini en Mihm overtuigend aan dat de financiële crisis niet een gebeurtenis is die eens in de honderd jaar

voorkomt. Een crisis is eerder regel dan uitzondering, omdat mensen, en in hun kielzog de beleidsmakers, in een opgaande fase van de economie in een staat van euforie komen en daarmee belangrijke signalen negeren. Alle indicatoren – die voorafgaand aan de

crisis op rood stonden – ten spijt, zoals een verdubbeling van de huizenprijzen in vijf jaar tijd, een exorbitante stijging van de grondstofprijzen, een koers-winstverhouding van meer dan 40 en een ongekend lage leverage-ratio (d.i. de verhouding tussen uitgeleend geld en eigen vermogen) op de bancaire balans, bleven de beleidsmatige economen geloven dat alleen andere landen door deze zeepbel getroffen zouden worden. De gevolgen zijn inmiddels bekend. De wereldeconomie stortte zich in de diepste recessie sinds de jaren dertig van de vorige eeuw, vele duizenden banken gingen failliet of moesten worden overgenomen en vele pensionado's verloren hun duur verdiende spaarcentjes. Misschien dat door het gecoördineerde optreden van de monetaire autoriteiten een nog diepere crisis kan worden voorkomen, maar Roubini – beter bekend als Dr. Doom – laat samen met zijn collega zien dat dit gemakkelijk weer tot een nieuwe

zeepbel kan leiden, omdat hiervoor de geldkraan wagenwijd opengezet moest worden. Het meest behartigenswaardig zijn de hoofdstukken 8 en 9, waarin zij aanbevelingen doen voor een nieuw financieel systeem, waardoor de kansen op zeepbellen kleiner worden en de gevolgen daarvan minder verstrekend. Onmiskenbaar blijft het beeld hangen dat de huidige maatregelen zoals een hogere verhouding tussen vreemd en eigen vermogen en een beperking van het bonussensysteem niet voldoende zijn en dat stevigere maatregelen nodig zijn. Zij dringen aan op een strikte scheiding van de huidige systeembanken in spaar- en zakenbanken, het aan banden leggen van schaduwbanken en een verbetering van toezicht ook in internationaal verband. Doordat de politieke component wat onderbelicht blijft in dit boek, is het de vraag of de voorstellen haalbaar zijn. Veel zal afhangen van politieke wil en de situatie de komende maanden, maar als zij gelijk krijgen en

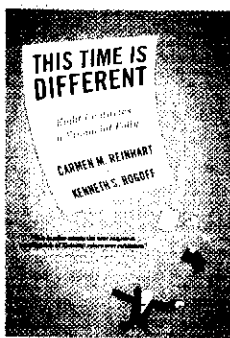
De redactie van TPC nodigt u uit te reageren op deze rubriek en suggesties te doen voor boeken die u graag besproken wilt zien.

Mailen kan naar tpc@sdu.nl, onder vermelding van 'rubriek Publicaties'.

wij ons dicht bij een dollarcrisis bevinden dan zal de politieke bereidheid vanzelf kunnen komen. Never waste a good crisis is een van de vele besloten die zij gebruiken.

This time is different: Eight Centuries of Financial Folly

Carmen Reinhart en Kenneth S. Rogoff, Princeton University Press, 2009, 463 blz.
ISBN 978 0 691 14216 6

Een ander gevolg van de financiële crisis is dat geschiedenis als de pijler van de economische wetenschap weer in ere hersteld lijkt te worden. De

sterk modelmatige aanpak die onze wetenschap de laatste decennia heeft beheerst, lijkt te hebben plaatsgemaakt voor een meer institutionele en historische benadering. Illustratief daarvoor is de bestseller van Reinhart en Rogoff, die acht eeuwen financiële crisis hebben beschreven. Op basis daarvan hebben zij een dataset samengesteld, die een uitstekende basis biedt voor een overtuigende analyse van dit fenomeen. Als je dit boek leest, dan lijkt de periode na de Tweede Wereldoorlog met weinig financiële crises op het West-Europese continent inderdaad eerder uitzondering dan regel. Overigens geldt dit niet voor Azië, Latijns-Amerika en Oost-Europa, waar crises wel aan de orde van dag waren. Ook is het opmerkelijk dat, alhoewel de details van valutatcrisis, runs op banken en staatsbankroeten verschiden, het bredere parcours van crises van decennium tot decennium en van eeuw tot eeuw weinig uiteenloopt. De gedachte dat het deze keer anders is en dat we nu wel in staat zouden zijn om een crisis het hoofd te bieden, wordt door het historisch materiaal overtuigend terzijde gelegd. Belangrijk is ook de conclusie dat de naweeën van met

name een balancerocessie buitengewoon diep kunnen zijn en ons economisch voor een groot aantal jaren op achterstand kunnen zetten. We kunnen dus op basis van dit historisch materiaal onze borst nat maken.

Het rampscenario: waarom een nieuwe crash onvermijdelijk is

Egbert Kalse en Daan van Lent, Prometheus NRC Boeken, 2011, 238 blz.
ISBN 978 90 446 1700 9

Een andere invalshoek wordt gekozen door de NRC journalisten, die hun boek beginnen met het fictieve verhaal van een volledig uit de hand gelopen

handelsoorlog tussen Verenigde Staten en China in 2013. Ook vinden voor het strand van Long Beach in Californië de eerste oorlogshandelingen plaats, die worden beschreven door een Nederlandse emigrant. Toch heeft dit boek meer gemeen met het non-fictie boek van Roubini en Mihm dan men op het eerste gezicht zou vermoeden. In de vooruitblik die in Nederlandse editie (en de Engelse paperback) van Crisis-economie is opgenomen wordt het gevaar van Chinees-Amerikaanse handelsoorlog en toenemende spanningen tussen beide landen als een zeer serieuze optie beschouwd. Eveneens wordt in Rampscenario uitvoerig ingegaan op de situatie in Europa en de spanningen met betrekking tot de euro. Ondanks het feit dat het boek inmiddels een half jaar oud is, heeft het nog niets aan actualiteit ingeboet. Achtereenvolgens passeren de halfslachtigheid van de Grieken, de halfbakken maatregelen om de vergrijzing de baas te worden en de milde toon van Bazel de revue. Halve maatregelen van politici en toezicht-houders en onverantwoord monetair beleid storten ons vervolgens van de

een naar de andere crisis. Hierbij passeren achtereenvolgens scenario's zoals het vertrek van Griekenland uit de euro en de opsplitsing in Noordelijke euro (neuro) en Zuidelijke euro (zeuro) de revue. Het lijkt erop dat zij de discussie deze zomermaanden aan hebben zien komen. Gedocumenteerd wordt daarna aangegeven dat de maatschappelijke en economische kosten voor Nederland van het Griekse vertrek of opsplitsing aanzienlijk zijn en alle populistische praat ten spijt dit weinig aantrekkelijke scenario's zijn. In de laatste twee hoofdstukken wordt een meer optimistisch scenario uiteengezet. Gebaseerd op tien lessen wordt geschetst hoe een open houding van Amerika, Europa en China én politiek leiderschap de wereld er weer bovenop kan krijgen. Een nadeel van een fictieboek is dat het deels al achterhaald is, zoals het ECB-presidentschap van Nout Wellink. Dit neemt niet weg dat dit boek een heel aardige spiegel vormt om de huidige turbulentie te begrijpen.

Auteur

Prof.dr. Raymond Gradus is hoogleraar Bestuur en Economie van de Publieke Sector aan het Zijlstra Instituut van de Vrije Universiteit Amsterdam en directeur van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA.

Eindredactie

Drs. H.J.M. ter Braak is docent strategie en verandermanagement aan de Vrije Universiteit Amsterdam en organisatieadviseur bij WagenaarHoes.